

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

BUXORO DAVLAT UNIVERSITETI

«TASDIQLAYMAN»

Umumiy ishlar va innovatsiyalar
bo'yicha prorektor

K.A. Samiyev

« 10 » 2025 y.

07.00.01 – “O‘zbekiston tarixi” ixtisoslik fanidan kirish imtihoni

DASTURI

Buxoro – 2025

Ushbu dastur “Arxeologiya va Buxoro tarixi” kafedrasining 2025-yil “25” oktyabrdagi 5-sonli yig‘ilishida muhokama etilgan va maqullangan

Taqrizchilar: T.f.d., professor, H.H.To‘rayev
T.f.n., dotsent, F.H.Bobojonova

Ushbu dastur Buxoro davlat universiteti Ilmiy kengashining 2025-yil “28” oktyabrdagi 3-sonli yig‘ilishida muhokama qilinib, tasdiqlangan.

Annotatsiya

Mustaqillik yillarida pedagog kadrlarni tayyorlashning yangi tizimi ishlab chiqildi. Uzluksiz ta'limning barcha bosqichlarida ta'lim va tarbiyaning sifat va samaradorligini oshirishga e'tibor kuchaytirildi. O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasida talabalarda ma'naviy madaniyatni rivojlantirish mexanizmlarini jismonan sog'lom, ruhan va aqlan rivojlangan, mustaqil fikrlaydigan, Vatanga sodiq, qat'iy hayotiy nuqtai nazarga ega yoshlarni tarbiyalash, demokratik islohotlarni chuqurlashtirish va fuqarolik jamiyatini rivojlantirish jarayonida ularning ijtimoiy faolligini oshirish asosida takomillashtirish muhim o'rin egallaydi. "O'zbekiston tarixi" fani O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida" Qonuni hamda "Kadrlar tayyorlash milliy dasturi" asosida pedagogik tayyorlash tizimining muhim tarkibiy qismi sanaladi. Uning asosiy maqsadi - tarix ixtisosligi bo'yicha talabgorning nazariy va kasbiy tayyorgarlik darajasi, ushbu fanning shakllanish va rivojlanish tarixini, umumiy kontsepsiyalari va metodologik asoslari, manbalarini, mazkur bilimlar tarmog'ining asosiy nazariy va amaliy muammolarini, mavjud materialni nechog'lik bilishini aniqlab berishi, uning ilmiy adabiyotlar, shu jumladan, chet el davriy nashrlari hamda ilmiy tadqiqotlarning zamonaviy usullarini qanchalik egallaganligini ko'rsatib berishi lozim. O'zbekiston Respublikasi birinchi prezidenti I.A. Karimovning 2011-yil 20-maydagi "Oliy ta'lim muassasalarining moddiy-texnik bazasini mustahkamlash va yuqori malakali mutaxassislar tayyorlash sifatini tubdan yaxshilash chora-tadbirlari to'g'risida" PF-1533- son. 2014-yil 6-fevraldagi "O'zbekiston Respublikasida yoshlarga oid davlat siyosatini amalga oshirishga qaratilgan qo'shimcha chora-tadbirlar tugrisida"gi PQ-2124-son, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M. Mirziyoevning 2017 yil 20 apreldagi "Oliy ta'lim tizimipi yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risidagi PQ, 2909-son Qarorlari, 2017-yil 12-yanvardagi "Kitob mahsulotlarini chop etish va tarqatish tizimini takomillashtirish, kitob mutolaasi va kitobxonlik madaniyatini oshirish hamda targ'ibot qilish bo'yicha komissiya tuzish to'g'risida"gi Farmoyishi, 2017-yil 7-fevraldagi "O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish buyicha Harakatlar strategiyasi tugrisida" gi PF 4947-son Farmoni hamda mazkur faoliyatga tegishli boshqa me'yoriy-huquqiy hujjatlarda belgilangan vazifalari amalga oshirishda ushbu dastur muayyan darajada xizmat qiladi.

Kirish

Dastur «O‘zbekiston tarixi» fanidan tayanch doktorantlar va mustaqil ilmiy izlanuvchilar uchun mo‘ljallab tuzilgan. Savollar ilmiy tadqiqotchilarga mo‘jallangan bo‘lib, muammoli xarakterga ega. O‘zbekiston tarixiga oid masalalar har tomonlama qamrab olingan. Unda xalqimizning eng qadimgi zamonlardan to hozirgi kunlargacha bosib o‘tgan sharaflari va murakkab tarixiy yo‘li, ijtimoiy-siyosiy, iqtisodiy va madaniy- ma’naviy hayoti sahifalari yoritiladi.

O‘zbekiston Respublikasida amalda tatbiq etilayotgan “Harakatlar strategiyasi”da ko‘rsatib o‘tilganidek, hozirgi zamon yoshlarining tarixiy dunyoqarashini boyitish, ularda mustaqil fikrni rivojlantirish, “O‘zbekiston tarixi” fanining inson va jamiyat tarixi bilan uzviy bog‘liqligini ko‘rsatib berish masalalari nihoyatda muhimdir. Shu boisdan dasturda, hozirgi zamon talablari darajasida Vatanimiz tarixining dolzarb masalarini haqqoniy o‘rganish va bu sohada erishilgan eng yangi ilmiy yutuqlarini bilish ham asosiy vazifa sifatida belgilangan. Hozirgi kunda jahon hamjamiyatida sodir bo‘layotgan globalizatsiya va integratsiya jarayonlarida milliy o‘zlikni anglash, milliy mustaqil va demokratik davlatni rivojlantirish va mustahkamlash, mamlakatimizda siyosiy, ma’naviy va iqtisodiy-ijtimoiy sohalaridagi islohotlarni anglab yetish va chuqurlashtirishda “O‘zbekiston tarixi”ni chuqur va keng bilish davr talabidir.

O‘zbekiston tarixi fanining nazariy uslubiy asoslari

O‘zbekiston tarixi fanining nazariy asoslarini belgilashda “O‘zbek xalqi va uning davlatchiligi tarixi” konsepsiyasi muhim ahamiyat kasb etadi. Mazkur konsepsiyada belgilab berilganidek, ushbu predmetni o‘rganishda va tadqiq etishda eng avvalo o‘zbek xalqining kelib chiqish va shakllanish tarixi, o‘zbek davlatchiligining kelib chiqish va rivojlanish tarixi, jamiyatning ma’naviy, madaniy, siyosiy, iqtisodiy-ijtimoiy taraqqiyot boosqichlarini o‘rganish dolzarb va muhim masalalar sifatida katta ahamiyat kasb etadi. O‘zbekiston hududida kechgan jarayonlarni xolisona, xaqqoniy va tarixiylik asosida baxolash esa fanning uslubiy asoslarini tashqil etadi.

Bu o‘rinda tarixiy jarayonlarga bosqichma-bosqich va atroflicha, umumjahon taraqqiyoti bilan bog‘liq ravishda hamda qiyoslagan holda, ayni paytda mahalliy xususiyatlar va mentalitetni nazarda tutgan holda yondashuv muhim ahamiyat kasb etadi.

O‘zbekiston jahonning ajralmas tarkibiy qismi sifatida umuminsoniy va umummilliy qadriyatlar uyg‘unligida o‘ziga xos va o‘ziga mos taraqqiyot yo‘lidan borayotgan mustaqil demokratik davlat mavqeiga egaligi, boy o‘tmishga va tajribaga egaligi tarixiy jarayonlar tahlilida katta o‘rin tutadi.

Ayni paytda tarix fani ijtimoiy tafakkur mahsuli ekanligini nazarda tutib, O'zbekiston tarixi fani jaxon tarixi, arxeologiya, manbashunoslik, etnologiya, etnografiya, o'lkashunoslik kabi tarixiy izlanishlar yo'nalishlari hamda sotsiologiya, falsafa, adabiyot, san'atshunoslik kabi ijtimoiy gumanitar fanlar bilan uzviylik bog'liq fan sifatida o'rganiladi va bunday yondoshuv mazkur predmetni yanada boyitib, atroflicha o'rganishga xizmat qiladi.

O'zbekiston tarixi fanining maqsadi va vazifalari

Mazkur fanning maqsadi vatanimiz hududida inson hayoti boshlangandan to hozirga qadar kechgan va davom etayotgan siyosiy, ijtimoiy, iqtisodiy va madaniy taraqqiyot xususiyatlari, ularga ta'sir etgan ichki va tashqi omillar, tarixiy arayonda muhim o'rin tutgan shaxslar faoliyati, mamlakatni jahon hamjamiyati va insoniyat tarixida tutgan o'rnini, o'zbek xalqining ma'naviy olami va qadriyatlari, boshqa xalqlar bilan o'zaro aloqalari kabi masalalarni chuqur o'rganish va tahlil etishdan iborat.

Fanning vazifasi – O'zbekiston tarixini o'rgatish misolida tarixni harakatlantiruvchi omillarni tushuntirish, vatanimiz hududida tarixiy taraqqiyotning o'ziga xos xususiyatlarini, taraqqiyot bosqichlarini va muhim tarixiy voqealarni to'g'ri baholash, davlat va jamiyat taraqqiyotning rivojlanish omillarini tahlil qilishda tarix fanining o'rnini anglab yetish, o'zbek xalqining tarixiy ildizlari, bugungi kundagi holati va kelajak istiqbollarini anglab yetish, insoniyat tarixida O'zbekistonning o'rnini anglab yetishiga erishishdan iborat.

Nomzodlik imtihoni topshiruvchilar bilimiga, ko'nikma va malakasiga qo'yiladigan talablar

«O'zbekiston tarixi» o'quv fanini o'zlashtirish jarayonida amalga oshiriladigan masalalar doirasida quyidagi muhim masalalarni bilish talab etiladi:

- O'zbekiston tarixining shakllanish va rivojlanishining asosiy bosqichlari;
- Insoniyat jahon tarixida O'zbekistonning o'rnini;
- O'zbek davlatchiligining shakllanishi va rivojlanish bosqichlari;
- O'zbekiston tarixida milliy mustaqillik g'oyasi va mustaqil davlatchilikning ahamiyati;
- O'zbekiston tarixida buyuk shaxslar, allomalar, hukmdorlarning o'rnini va roli;
- Jamiyatning turli qatlamlari va ularning turli davrlardagi ijtimoiy-iqtisodiy axvoli;
- Siyosiy tuzum va davlatchilik evolyutsiyasi;
- Iqtisodiy-ijtimoiy taraqqiyot xususiyatlari;
- Ma'naviy va madaniy taraqqiyotning o'ziga xos xususiyatlari va uning umumjahon madaniyatida o'rnini;

- Mustabid tuzum va mustamlakachilik davri asoratlari va muammolari;
 - Mustaqil davlatchilikning tiklanishi va demokratik taraqqiyot yo'lining asosiy yo'nalishlari, maqsad va istiqbollari;
 - Zamonaviy jarayonlarda O'zbekistonning jahon hamjamiyati bilan integratsiyasi;
 - Ko'p millatli O'zbekiston xalqining o'zaro va jaxon hamjamiyati bilan aloqalardagi uyg'unlikdagi taraqqiyoti.
- Tadqiqotchi O'zbekiston tarixi fani bo'yicha quyidagi ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak.
- Vatan tarixini chuqur bilgan holda uni jahon tarixi bilan uyg'unlikda va qiyosiy atroflicha tahlil eta olish;
 - Tarixiy jarayonlar bo'yicha o'z qarashlarini ilmiy asoslash va ifodalash;
 - Milliy mustaqillik va umuminsoniy taraqqiyot g'oyalar bilan amal qiladigan faol hayotiy dunyoqarashga ega bo'lish;
 - Tarixiy jarayonlar tahlilida xolislik, xaqqoniylik va tarixiylik tamoyillariga amal qilish;
 - Zamonaviy jarayonlar mohiyatini anglab yetish va tahlil eta olish;
 - Yangi bilimlarni mustaqil egallay olish;
 - O'z ilmiy faoliyatini tashkil eta olish.

Asosiy qism

O'zbekiston tarixi to'g'risida umumiy ma'lumotlar. O'rta Osiyo ibtidoiy davri tarixi va bosqichlari.

O'zbekiston tarixi fanining ijtimoiy fanlar tizimida tutgan muhim o'rni. Kursni o'rganishning maqsad va vazifalari hamda predmeti. Metodologik ilmiy-nazariy asoslarining usullari va dolzarb masalalari.

Tarixga yangicha sivilizatsion yondashuv. Tarixiy qadriyatlarni o'rganishda milliy mafkuraning roli.

Tarixiy manbalar va ularning turlari. Tarixshunoslik. Og'zaki, yozma manbalar, mahalliy va boshqa manbalar.

O'rta Osiyo ibtidoiy davri tarixi va bosqichlari. Tarixiy davrlar va bosqichlar. Ibtidoiy to'da va urug' jamoasi. Ibtidoiy jamiyat-matriarxat va patriarxat bosqichlari. Arxeologik davrlar va bosqichlar. Ibtidoiy jamoa boshqaruvi bosqichlari. Harbiy demokratiya. O'rta Osiyoda antropogenez jarayoni. Odamning paydo bo'lishi haqida yangicha qarashlar. Irqlarning paydo bo'lishi.

O'rta Osiyoga ibtidoiy odamlarning tarqalishi davrida tabiiy shart-sharoitlar. Ilk tosh asri odamlari va ularning O'rta Osiyoga tarqalishi masalasi. Eng qadimgi odamlar yashagan manzilgohlar. Ilk tosh asri odamlarining mehnat qurollari. Termachilik va ovchilik - ilk tosh asrida shakllangan o'zlashtiruvchi xo'jalik. Ijtimoiy munosabatlar va biologik o'zgarishlar.

O'rta Osiyoning qadimgi muste davri odamlari va ularning mehnat faoliyati. Qadimgi odamlar vujudga kelishdagi tabiiy va tarixiy shart-sharoitlar. Ularning O'rta Osiyo bo'ylab tarqalishi. Qadimgi odam manzilgohlari. Atrof-muhit haqida dastlabki tasavvurlarning shakllanishi. Ijtimoiy munosabatlari. Ibtidoiy to'da va uning o'ziga xos xususiyatlari.

O'rta Osiyo hozirgi qiyofadagi odamlarning shakllanishi va antropogenez jarayoni tugallanishi davrida. Hozirgi qiyofadagi odamlar shakllanishining ijtimoiy va ijobiy zarurati. So'nggi paleolit davri manzilgohlari. So'nggi paleolit davridagi ijtimoiy munosabatlar. O'rta Osiyoda antropogenez jarayonining tugallanishi. O'rta Osiyoda urug' jamoalarining vujudga kelishi. Ibtidoiy to'dalar urug' jamoasiga o'tishning shart-sharoitlari va xususiyatlari.

Mezolit va neolit davrida O'rta Osiyo. Tabiiy iqlim o'zgarishi va geografik sharoit. Mezolit davrining o'ziga xos xususiyatlari. Mezolit davri madaniyati. Qoyatosh tasvirlari (petroglif). Dastlabki san'atning vujudga kelishi. «Neolit inqilobi» tushunchasi. Tarixiy-madaniy viloyatlarning vujudga kelishi. Ishlab chiqaruvchi xo'jalikning shakllanishi. O'rta Osiyoda dehqonchilik, chorvachilik va hunarmandchilik. Mehnat qurollarining takomillashuvi. Ijtimoiy munosabatlar.

Eneolit, bronza va ilk temir davrida O'rta Osiyo. Eneolit davri bosqichlari va xususiyatlari. Etnik madaniy jarayon va joylarni o'zlashtirish. Eneolit davri makonlari. Ijtimoiy munosabatlar. Xo'jalikning rivojlanishi. Bronza davri va bronza qurollarning xususiyati. Xo'jaligi, turmushi va madaniyati. Ortiqcha mahsulot va birinchi yirik mehnat taqsimoti. Patriarxatning paydo bo'lishi. Kulolchilik charxi va g'ildirakning kashf qilinishi. So'nggi bronza va ilk temir davri yodgorliklari. Mulkiy tengsizlik. Mudofaa devorlari. Hunarmandchilik va turmush. Ilk temir davrida xo'jalik, turmush va madaniyat. Ikkinchi ijtimoiy mehnat taqsimoti. Harbiy demokratiya. Davlatchilikning g'oyaviy asosi va shakllari.

O'rta Osiyodagi ilk davlat uyushmalari

Mavzuga oid manbalar va uning tarixshunosligi. Ilk temir davridagi iqtisodiy-siyosiy vaziyat. Tabaqaviy jamiyatning xususiyatlari. Ijtimoiy munosabatlar. Xo'jalik taraqqiyotidagi omillar. Tarixiy jamoalar. Sak va massagetlarning qabilaviy ittifoqlari. Hududiy chegaralari. Markaziy shaharlari. Madaniy va savdo aloqalari. Shaharsozlik. Hunarmandchilik va savdo. Maishiy turmush. Zardushtiylilik e'tiqodi va davlatchilik g'oyasi.

Qadimgi Xorazm, Baqtriya davlatlari. Mavzuning tarixshunosligi. Qadimgi Xorazmning siyosiy sulolalari. Siyovushiylar. Iqtisodiy va ishlab chiqarish munosabatlari. Avesto. Qadimgi Baqtriyaning geografik o'rni, tabiati va aholisi. Qadimgi Baqtriyaning tashkil topishi. Baqtriya shaharlari. Xo'jaligi.

Qadimgi Xorazm va Baqtriya Sug‘diyonaning madaniy savdo aloqalari. Davlatchilik g‘oyasining asoslari. Jamiyatning diniy-mafkuraviy udumlari.

O‘rta Osiyo xalqlarining chet el bosqinchilariga qarshi kurashi. (mil. avv. VI-IV asrlar)

Ahamoniylar saltanatining tashkil topishi va O‘rta Osiyoni bosib olishi. Mavzuga doir manbalar. Kir II va Doro I ning bosqinlari. To‘maris va Shiroq. Frada qo‘zg‘oloni. Sharqiy satrapliklardagi boshqaruv tizimi. O‘rta Ahamoniylar davrida xo‘jalik. Shaharlar. Hunarmandchilik va savdo. Madaniy aloqalar. Tanga-pullarning tarqalishi.

Iskandarning O‘rta Osiyoga yurishlari. Baqtriya, Sug‘d, Ustrushona bosqini. Saklarni ta‘qib etilishi. Spitamen qo‘zg‘oloni. Mahalliy hokimlar va Iskandar munosabatlari. Oksart. Iskandarning bosqinchilik siyosati natijasida yuzaga kelgan o‘zgarishlar.

Salavkiylar davrida O‘rta Osiyo. Ellin davlatlarining tashkil topishi. Salavkiylar davlati. O‘rta Osiyo xalqlari Salavkiylar hukmronligi davrida. Salavk I va Antiox I davrida xo‘jalik va madaniy hayot. Salavkiylarga qarshi qo‘zg‘olonlar. Sharqiy viloyatlarning mustaqillikka intilishi. Salavkiylar davrida ellin madaniyatining tarqalishi va madaniyatlar sintezining shakllanishi.

Yunon-Baqtriya podsholigi va Parfiya davlati. Yunon-Baqtriya va Sug‘diyona munosabatlari. Yunon-Baqtriya hududining kengayishi va ravnaqi. Ellin madaniyatining xususiyatlari. Yunon-Baqtriya va Parfiya munosabatlari. Arshakiylar davrida Parfiyaning kuchayishi. Mitridat I va Mitridat II davrida Parfiyaning siyosiy va ijtimoiy qudrati. Xo‘jalik va madaniy hayot.

Qang‘, Dovon va Xorazm davlatlari. Qang‘ davlatining tashkil topishi va chegaralari. Qang‘ davlatining ijtimoiy tuzumi, xo‘jaligi va shaharlari. Qang‘ davlatining inqirozi. Dovon (Farg‘ona) davlati haqida manbalar. “Samoviy” otlar. Xitoy bilan munosabatlar. Xorazmda ijtimoiy tizimning shakllanishi. Jonbosqal’a, Qo‘yqirilganqal’a, Tuproqqal’a yodgorliklari. Dehqonchilik va hunarmandchilik. Madaniyat va din.

Kushon davlati. “Katta Yuechji” davlat uyushmasi. Guyshuan hokimligi va Kujula Kadfiz. Kushon saltanatining tashkil topishi va Kanishka hukmronligi. Savdo munosabatlarida “Buyuk Ipak yo‘li”ning ahamiyati. Xo‘jaligi va shaharlari. Kushonlar davrida madaniyat. Kushon (Baqtriya) yozuvi. Me‘morchilik va san‘at. Din.

O‘rta Osiyoda ilk yer egaligi munosabatlarining shakllanishi (IV- VII asrlar).

Xioniylar, Kidariylar, Eftaliylar davlati. O‘rta Osiyoda “dehqonlar” tabaqasining vujudga kelishi.

IV asrning 70-yillarida Xioniylar davlatining tashkil topishi. Xioniylar va Eron Sosoniylar davlati o'rtasidagi munosabatlar. O'rta Osiyoga toxar kidariylarning (V asrning 20-yillarida) kirib kelishi va o'z hukmronligini o'rnatishi. V asrning o'rtalarida Eftaliylar davlatining tashkil topishi. Eftaliylar davrida ijtimoiy-iqtisodiy va madaniy hayot.

Turk xoqonligi. Turk xoqonligining tashkil topishi. VI asrning 70-80 yillarida Buyuk Turk xoqonligining tashkil topishi. Turk xoqonligining boshqaruv tartibi. Sharqiy turk xoqonligi va g'arbiy Turk xoqonligi. G'arbiy xoqonlikning kuchayishi. Ijtimoiy hayot. VI-VII asrlarda yer egaligi munosabatlarining rivoji. Buxorodagi Abruy boshchiligidagi qo'zg'olon va uning bostirilishi.

VI-VII asrlarda Sug'd, Farg'ona va Xorazm. Samarqand Sug'di ixshidlarining siyosiy nufuzi. Sug'd konfederatsiyasi mulklari: Samarqand, Kesh, Naxshab, Maymurg', Ishtixon, Panjikent va b. Sug'dning xo'jaligi va ijtimoiy hayoti. Ma'muriy birliklar. Farg'ona, Xorazm va Chochning mustaqil hokimliklari. Farg'ona ixshidlari. Xorazmning Afrig'iy podsholari. Xorazmning Sharqiy Yevropa bilan savdo aloqalari. Choch tudunlari va Eloqdehqonlari. Choch va Eloqning xo'jaligi va madaniy hayoti.

Arab xalifaligi davrida Movarounnahr va Xuroson

Ilmiy manbalar va tarixshunoslik. O'rta Osiyoning arablar tomonidan bosib olinishi. Movarounnahr va Xuroson Arab xalifaligi hukmronligi ostida. Arab halifaligi istilosining oqibatlari. Islom dini va uning O'rta Osiyoga tarqatilishi. Ma'naviy madaniyatdagi o'zgarishlar. Arab xalifaligining mustamlakachilik, soliq va diniy siyosati. Xalifalikka qarshi xalq qo'zg'olonlari va ularning oqibatlari.

IX-XII asrlarda Movarounnahr va Xurosonda mustaqil davlatlarning tashkil topishi. XI-XII asrlarda fan va madaniyat

Mavzuning manbalari. Mustaqil davlatlarning vujudga kelishidagi tarixiy shart-sharoitlar. IX asrning birinchi choragida xalifalikdagi ijtimoiy siyosiy ahvol. Toxir ibn Husayn va toxiriylar davlati. Tohiriylar davrida ijtimoiy hayot. Tohiriylarning ma'muriy boshqaruv tizimi. Tohiriylar davlatining tanazzuli. Safforiylar davlatining tashkil topishi. Safforiylar davrida ijtimoiy-iqtisodiy hayot.

Somoniylar davlati. Manbalar. Somonxudotlar. Asad va uning o'g'illari. IX asrning birinchi yarmida o'g'uz qabilalari. Nasr ibn Ahmad (865-892) davrida Somoniylar hokimiyatining Abossiylar xonligi tomonidan rasman tan olinishi. Ismoil Somoniy va uning islohotlari. Markazlashgan davlat boshqaruvining tashkil topishi. Harbiy islohot. Somoniylar davrida Movarounnahrda ijtimoiy, iqtisodiy hayot. Somoniylar hukmronligining tugatilishi.

Qoraxoniylar davlati. Mavzuning tarixshunosligi. Qoraxoniylar sulolasining kelib chiqishi to'g'ridagi yangicha qarashlar. Movarounnahrda qoraxoniylar hukmronligining o'rnatilishi. Sharqiy va G'arbiy qoraxoniylar. Qoraxitoylarning hujumlari (1137,1141). Qoraxoniylarning davlat boshqaruvi. Qoraxoniylar davrida ijtimoiy hayot.

G'aznaviylar va Saljuqiylar davlatlari. Manbalar.G'aznaviylar davlatining tashkil topishi. Mahmud G'aznaviy (998-1030) va uning somoniylar hamda Qoraxoniylar bilan munosabati. Mahmud G'aznaviyning harbiy yurishlari.Mahmud G'aznaviy davlat arbobi sifatida. X-XI asrlarda janubiy va shimoliy Xorazm. G'aznaviylarning davlat boshqaruvi tizimi.

Sirdaryo etaklarida O'g'uz davlatining tashkil topishi. Saljuqiylarning Mas'udga qarshi olib borgan kurashi. Sulton Sanjar davrida (1118-1157) saljuqiylar davlatining yuksalishi. G'aznaviylar va Saljuqiylar davrida ijtimoiy-iqtisodiy hayot.

Xorazmshohlar davlati. Anushteginlar hokimiyatining vujudga kelishi. Qutbiddin Muhammad (1097-1127). Alouddin Muhammad Otsiz (1127-1156) Xorazmshoh El-Arslon (1156-1172). Alouddin Takesh va uning Xorazm davlati yuksalishdagi tutgan o'rne. Qutbiddin Muhammad Xorazmshoh (1200-1220). Xorazmshohlar davlatining gullab yashnashi. Qoraxitoylar bilan kurash. Xorazmning Movarounnahrda ta'sir doirasining kuchayishi.Buxoroda Malik Sanjar boshchiligidagi qo'zg'olon (1206-1207).1212 yilgi Samarqand qo'zg'oloni. Xorazmshohlar davlatining inqirozi.

Moddiy va ma'naviy madaniyatning yuksalishini ta'minlagan shart-sharoitlar. XI-XII asrlarda fan va madaniyatning yuksak cho'qqiga ko'tarilishi. Buyuk Ipak yo'lining fan va madaniyat ravnaqida tutgan o'rne. Xorazmdagi Ma'mun akademiyasi va uning fan rivojida ahamiyati. Riyoziyot, falakiyot, kimyo, tibbiyot, jug'rofiya va ijtimoiy fanlarning rivoji. Buyuk qomusiy allomalar. Fanlarni tasniflash.Tarixiy fanlarning rivoji.Adabiyotning rivojlanishi. Kalom ilmi va grammatika. Hadis va fiqh ilmi taraqqiyoti. Tasavvuf va uning ijtimoiy hayotdagi o'rne. So'fiylik tariqatining shakllanishi.

O'rta Osiyoning mo'g'ullar tomonidan bosib olinishi. Movarounnahr Chig'atoy ulusi tarkibida.

XIII asrning boshlarida Mo'g'ulistondagi qabilalar va birlashgan mo'g'ul davlatining tashkil topishi (1206). Chingizxonning harbiy islohoti va bosqinchilik yurishlari. Chingizxonning Movarounnahrda hujumi. Buxoro va Termizning bosib olinishi (1220). Samarqand jangi (1220) va Xorazmshoh Muhammadning Tabaristonga qochishi. Sig'noq, O'zgan, Jandning olinishi (1220). Xo'jand mudofaasi va Temur Malikning jasoratlari. Gurganj mudofaasi (Najmiddin Kubro).

Jaloliddin Manguberdi. Movarounnahr va Xurosonning mo'g'ullar tomonidan bosib olinishi. Xorazmshohlar davlati mag'lubiyatining sabablari.

Chig'atoy ulusi va uning boshqaruv tizimi. Chig'atoy ulusida ijtimoiy hayot. Mahmud Tarobiy qo'zg'oloni (1238). Munkaxon (1251-1259) davrida Chig'atoy ulusining tugatilishi. XIII asrning 60-yillarida Olg'o'xon tomonidan Chig'atoy ulusining qayta tiklanishi. Mas'udbekning o'tkazgan pul islohoti (1271). Kepakxonning ma'muriy va pul islohotlari. Chig'atoy sulolasi hukmronligiga barham berilishi. XIV-XV asrning birinchi yarmida madaniy hayot. Me'morchilik. Xalq og'zaki ijodiyoti. Adabiyot va san'at.

Amir Temur va temuriylar davrida ijtimoiy-iqtisodiy va madaniy hayot

XIV asrning 40-yillarida Chig'atoy ulusidagi siyosiy ahvol. Markazlashgan Temur saltanatining tashkil topishi. Amir Temurning mo'g'ullar ustidan erishgan g'alabasining xalqaro ahamiyati. "Temur tuzuklari". Amir Temurning jahon tarixida tutgan o'rni. Amir Temur saltanatining ma'muriy va harbiy tuzilishi. Amir Temur va bugungi kun. Temuriylar davrida Movarounnahr va Xurosonda siyosiy hayot. Qishloq xo'jaligining ahvoli. Yerga egalik qilish shakllari. Suyurg'ol yerlari. Tarxon yorlig'i va uning imtiyozlari. Chorvachilik. Hunarmandchilikning rivojlanishi. Qog'oz hamda bo'yoq ishlab chiqarish. To'qimachilik va to'quvchilik. Kulolchilik. Zargarlik. Konchilik ishlari. Ichki va tashqi savdo. Bozorlarning madaniy markazlar sifatidagi ahamiyati. Xalqaro savdo yo'llari.

Amir Temur va temuriylarning madaniyat rivojlanishiga qo'shgan hissalar. Islom dini doirasidagi mafkuraviy erkinliklar. Ilm-fan ravnaqi. Me'morchilik va qurilish. Amir Temurning shaharsozlik borasidagi siyosati.

O'zbek xonliklari (XVI-XIX asr birinchi yarmi)

Temuriylar davlatining inqiroz sabablari. Bobur va Shayboniylar o'rtasidagi kurash. Shayboniyxon tomonidan Movarounnahr va Xurosonni bosib olinishi. Temuriylar – Shayboniylar – Safaviylar o'rtasidagi kurash. XVI asrning 40-50 yillarida Shayboniylar o'rtasida o'zaro kurashlar. Shayboniylar davlatining ma'muriy tuzilishi. Buxoro xonligi hududi va tobe hududlar. Ijtimoiy tabaqalar, harbiy va sud ishlari. Xo'jalik sohalari; qishloq xo'jaligi va chorvachilik. Hunarmandchilik va savdo. Yer egaligi munosabatlari. Madaniyat: ilm-fan, adabiyot, tarixshunoslik, amaliy san'at va me'morchilik.

Ashtarxoniylar davrida Buxoro xonligi. Shayboniylar inqirozi va Ashtarxoniylar sulolasining hokimiyatga kelishi. Imomqulixon davrida hokimiyatning mustahkamlanishi. Abdulazizxon va Subxonqulixon davrida ichki nizolar va Xiva xonligining Buxoroga hujumlari. Subxonqulixon davrida Xivaning bo'ysundirilishi. Eron – Buxoro – Hindiston munosabatlari. Balx shahrining

markaz sifatidagi mavqeining kuchayishi. Ubaydullaxon II ning ichki siyosati. Abulfayzxon davrida markaziy hokimiyatning zaiflashuvi. Samarqandda Rajabxon isyoni. Hakimbiy Mang'it O'taliqning kuchayishi. Eron shohi Nodirshohning bosqini. Muhammad Hakimbiy va uning o'g'li Rahimbiy Mang'itning hokimiyatga kelishi. Ashtarxoniylar inqirozi. Ashtarxoniylar davrida davlat boshqaruvi va Buxoro xonligining ma'muriy tuzilishi. Ijtimoiy tizimi va harbiy ahvoli. Buxoro xonligining iqtisodiy va harbiy ahvoli. Buxoro xonligining iqtisodiy ahvoli va soliq tizimi. Hunarmandchilik va savdo markazlari. Madaniyat, ilm-fan va adabiyot. Din va tasavvuf. Me'morchilik va amaliy san'at.

Buxoro amirligi

(XVIII asr ikkinchi yarmi –XIX asrning birinchi yarmi)

Muhammad Raximxonning hokimiyatga kelishi. Markaziy davlat hokimiyatini mustahkamlanishi va viloyatlarning bo'ysundirilishi. Doniyolbiy davrida ichki nizolar. O'zbek urug'lari amirlarining isyoni va qo'zg'olonlarning kuchayishi. Shohmurodning hokimiyatga kelishi. Markaziy hokimiyatning mustahkamlanishi. Moliya, sud, ma'muriy va harbiy islohotlar. Qarshi shahri nufuzining ortishi.

Amir Haydar davrida siyosiy keskinlik va qo'zg'olonlar. Amir Nasrullo davrida harbiy islohotlar va davlat hokimiyatining mustahkamlanishi. Buxoroning hududiy yaxlitligining tiklanishi. Qo'qon xonligining bosib olinishi. Buxoro – Xiva munosabatlari. Shahrisabz – Kitob beklilari. Amir Muzaffarxon davrida Buxoroning Rossiyaga qaram bo'lishi. Amirlikda davlat boshqaruv tizimi va ma'muriy tuzilishi. Ijtimoiy tabaqalar. Harbiy va sud ishlari. Hunarmandchilik va savdo. Madaniyat va din. Ta'lim, ilm-fan, adabiyot va tarixnavislik. Me'morchilik va xalq amaliy san'ati.

Qo'qon xonligi

(XVIII asr ikkinchi yarmi –XIX asrning birinchi yarmi)

Ashtarxoniylar Ubaydullaxon davrida Farg'onada mustaqil davlatning tuzilishi. Minglar sulolasining hokimiyatga kelishi. Shohruhbiy va uning vorislari davrida Qo'qon xonligi hududining kengayishi. Erdonabiy va Norbo'tabek davrida markaziy hokimiyatning mustahkamlanishi. Olimxon davrida Qo'qonning siyosiy mavqeini kuchayishi. Qo'qon-Toshkent munosabatlari. Toshkentning O'rta Osiyo davlatlari bilan aloqalari. Toshkent bekligining bo'ysundirilishi. Rossiya bilan savdo munosabatlarining o'rnatilishi.

Umarxon davrida madaniy (adabiy) hayotning yuksalishi. Muhammad Alixon davrida Qorategin, Ko'lob, Darvozning bosib olinishi. Qo'qon –Xitoy munosabatlari. Buxoro amiri Nasrulloxonning Qo'qonni bosib olishi. Xudoyorxon

davrida qipchoqlarning kuchayishi va Musulmonqul faoliyati. Rossiyaning Qo‘qon xonligiga hujumlari. Qo‘qon xonligining davlat boshqaruv tizimi va ma‘muriy tuzilishi. Ijtimoiy tabaqalar. Harbiy-ma‘muriy amaldorlar. Iqtisodiy hayot: yer-suv munosabatlari, qishloq xo‘jaligi, hunarmandchilik va savdo. Soliqlar va sud tizimi. Madaniy hayot: ta‘lim, ilm-fan, adabiyot, tarixnavislik, me‘morchilik va amaliy san‘at.

Xiva xonligi (XVI –XIX asrning birinchi yarmi)

Temuriylar inqirozi va Xiva xonligining tashkil topishi. Shayboniylar davrida (1512-1770) Xiva – Buxoro – Eron munosabatlari. Ko‘hna Urganch va Xiva Xorazm poytaxtlari sifatida.

Abulg‘ozixon va Anushaxon davrida Buxoro – Xiva o‘rtasidagi urushlar. Shohiniyozxon va Sherg‘ozixon davrida Xiva – Rossiya munosabatlari. Elbarsxon davrida Eron shohi Nodirshoh hujumi. Xivada siyosiy parokandalik.

Qo‘ng‘irot inoqlarining hokimiyatga kelishi (1770-1920). Muhammad Raximxon I davrida Xiva xonligining birlashtirilishi. Islohotlar. Kengash (Devon) ta‘sis etilishi. Qoraqalpoqlarning Xivaga bo‘ysundirilishi. Qoraqalpoqlar qo‘zg‘oloni. Said Muhammad Raximxon II (Feruz) davrida siyosiy, iqtisodiy va madaniy hayot. Xiva xonligining Rossiyaga qaram davlatga aylanishi.

Xiva xonligining davlat boshqaruv tizimi. Saroy unvonlari: harbiy-ma‘muriy va diniy amaldorlar. Xonlikning ma‘muriy tuzilishi va ijtimoiy tizimi. Harbiy, sud va soliq tizimi. Iqtisodiy va madaniy hayot. Adabiyot, san‘at va din. Me‘morchilik, qabilaviy – etnik munosabatlar.

O‘rta Osiyo xonliklarini Rossiya imperiyasi tomonidan bosib olinishi va mustamlakachilarga qarshi xalq harakatlari

Rossiya imperiyasining O‘rta Osiyo xonliklarga qarshi istilochilik yurishlari. Qo‘qon xonligi, Buxoro amirligi hududlaridagi dastlabki harbiy harakatlar. Orenburg general-gubernatorligi tarkibida Turkiston viloyatining tashkil etilishi. Toshkentga xujum va shaharni egallanishi. Xalqning vatan mudofaasi. General M.G.Chernyayev tomonidan «Toshkentni Rossiya tasarrufiga o‘tishi to‘g‘risidagi» sulh shartnomasining mohiyati (1865 yil 1 iyul). Buxoro amirligiga qarshi yurishlar. Rossiya-Buxoro sulh shartnomalari va amirlikni Rossiya vassaliga aylanishi. 1873 yil Xiva xonligiga qarshi yurish. Gandimiyon shartnomasi.

Rossiya imperiyasining Turkistondagi mustamlaka ma‘muriy boshqaruv tizimi. Turkiston general-gubernatorligini tashkil etilishi. General-gubernatorlikning funksiyalari. Chor Rossiyasining Turkistondagi mustamlaka ma‘muriy-boshqaruv siyosatining mohiyati. Turkiston o‘lkasini boshqarish

xususida 1865-1917 yillar qabul qilingan Nizom va ularning mustamlakachilik tizimini mustahkamlashdagi ahamiyati.

1873-1876 yillardagi Qo‘qon xonligidagi xalq harakatlari. XIX asrning 70-yillarida Qo‘qon xonligi. Xonlik hududidagi soliq turlari. Qo‘qon xonligi aholisining siyosiy va iqtisodiy huquqsizligiga qarshi norozlikning kuchayib borishi. Qo‘zg‘olon bosqichlari. Qo‘qon xonligining tugatilishi. Turkiston general-gubernatorligining tarkibida Farg‘ona viloyatining tashkil etilishi.

XIX asrning 80-90 yillarida Turkiston o‘lkasida xalq harakatlari. Turkiston o‘lkasida mustamlaka sharoitida ijtimoiy-iqtisodiy va siyosiy hayot. Turkiston o‘lkasi xom ashyo manbai va tayyor mahsulot bozoriga aylantirilishi. Mustamlaka zulmining kuchayishi va uning natijasida xalq ommasining norozilik kayfiyati va norozilik harakatining kuchayishi. XIX asrning 70-80 yillardagi Farg‘ona vodiysidagi xalq harakatlari. 1892 yilgi Toshkent «Vabo isyoni». Qo‘zg‘olon kelib chiqishining asosiy sabablari. Qo‘zg‘olon ishtirokchilari ustidan o‘tkazilgan sud jarayoni. Xalq harakatlarining tarixiy ahamiyati.

1898 yil Andijon qo‘zg‘oloni. Qishloq xo‘jaligining bir yoqlama rivojlanishi, uning salbiy oqibatlari. Paxta ekiladigan tumanlarda sudho‘rlik tizimining rivojlanishi. Mardikorlar, chorikorlar va qaram dehqonlar sonining o‘sib borishi. Mahalliy aholi turmush tarzining pasayib borishi. Muhammad Ali Dukchi Eshon mustamlaka tuzumga qarshi kurashda xalq yo‘lboshchisi. Uning siyosiy faoliyati. Turkistonda yangi iqtisodiy munosabatlar. Qo‘zg‘olonning umumiy g‘oyasi. Andijon qo‘zg‘oloni ishtirokchilari ustidan olib borilgan sud-tergov jarayoni. Qo‘zg‘olonning tarixiy ahamiyati.

Mustamlakachilik sharoitida Turkiston o‘lkasida madaniy hayot. Turkiston o‘lkasida xalq maorifi tizimi madrasa va maktablar faoliyati. Mustamlaka hukumatining mahalliy maorif tizimiga bo‘lgan munosabati. Turkiston general-gubernatorligining maorif sohasidagi siyosati. Rus-tuzem maktablarini tashkil etish bo‘yicha N.O. Rozenbax tomonidan ishlab chiqilgan loyiha. Mustamlakachilik sharoitida Turkiston o‘lkasida ilm-fan. O‘lkani ilmiy asosda o‘rganilishi. Turkiston o‘lkasida milliy madaniyat musiqa, tasviriy san’at va adabiyot.

XIX asr oxiri XX asr boshlarida Buxoro amirligi va Xiva xonligida ijtimoiy-iqtisodiy va siyosiy hayot. XIX asr oxiri XX asr boshlarida Buxoro amirligida va Xiva xonligidagi ijtimoiy – siyosiy ahvol. Buxoro amirligida va Xiva xonligida xalq norozilik harakatlarining o‘sib borishi va qo‘zg‘olonga aylanishi.

Baljuvon bekligidagi Vose boshchiligidagi dehqonlar harakati. Ko‘hna Urganch, Pitnak, Yangi Urganch, Biybozor, Chimboy, Xo‘jayli, Ilanli, Toshhovuzdagi xalq chiqishlari. Dehqonlar harakatini bostirishda mustamlaka hukmron doiralarining ko‘rsatgan yordami. Qo‘zg‘olonlarning shafqatsizlik bilan bostirilishi. Buxoro

amirligi va Xiva xonligidagi dehqonlar harakatining o'ziga xos xususiyatlari. 1910 yil Buxorodagi siyosiy voqealar va uning sabablari.

Turkiston XX asr boshlarida (1900-1917 yillar)

XX asr boshlarida Rossiya imperiyasining Turkistondagi ijtimoiy –iqtisodiy siyosati. XX asr boshlarida Turkistonda ijtimoiy hayot. Temir yo'llar qurilishi (Qizilravot-Ashxobod-Samarqand (1888), Toshkent-Orenburg (1900-1906)) va uning Turkiston iqtisodiyotiga ijobiy ta'siri. Turkistonda sanoat ishlab chiqarishning rivojlanishi. Rossiya monopolistik kapitalining o'lka xalq xo'jaligining barcha tarmoqlariga kirib kelishi. Turkiston iqtisodiyotida Rossiya monopolistik mavqeining kuchayib borishi.

O'lkada paxta maydonlarining kengayib borishi va paxta hosildorligining oshib borishi. Asr boshlarida sanoat ishchilarining shakllanish jarayoni.

Turkiston o'lkasida jadidchilik harakati va siyosiy harakatlar. Jadidchilik harakatining vujudga kelishidagi tarixiy shart-sharoitlar. Jadidchilik ijtimoiy-siyosiy, madaniy-ma'rifiy, g'oyaviy-mafkuraviy va istiqlolchilik harakati sifatida maydonga chiqishiga turtki bo'lgan omillar. Turkiston o'lkasi jadidchilik harakati namoyondalari va ularning milliy uyg'onishda tutgan o'rni. Munavvarqori Abdurashidxonov (1878-1931), Abdulla Avloniy (1878-1934), Bexbudiy (1875-1919) va boshqalar. Jadid maktablari - «usuli savtiya», ya'ni tovush chiqarib o'qish usuliga asoslangan jadid maktablarining tashkil topishi va rivojlanishi. Jadid matbuoti. Jadid madaniy-ma'rifiy tashkilotlari va jadid adabiyoti. Jadidlarning siyosiy qarashlari. Turkiston o'lkasida rus siyosiy partiyalari va tashkilotlarning faoliyati.

Birinchi jahon urushining Turkiston o'lkasiga ta'siri. 1916 yil milliy-ozodlik harakati. Birinchi jahon urushini keltirib chiqargan sabablar. Rossiya imperiyasining urushga kirishi va urushning mustamlaka o'lkalarga ta'siri. Urush yillarida Turkiston o'lkasida ijtimoiy-iqtisodiy va siyosiy hayot. Mustamlaka zulmning kuchayishi. Turkiston o'lkasining Rossiya imperiyasi iqtisodiyotida tutgan o'rni.

1916 yil 25 iyundagi podsho farmoni va uning mohiyati. Turkiston o'lkasi mahalliy xalqlarining farmonga munosabati. 1916 yil qo'zg'olonining turli viloyatlardagi o'ziga xos xususiyatlari (Xo'jand, Samarqand, Toshkent, Farg'ona, Jizzax va boshqalar). Qo'zg'olon harakatlarini mustamlakachilarga qarshi milliy-ozodlik harakatiga aylanishi. Milliy davlatchilikni tiklash g'oyasini kun tartibi qo'yilishi. Rossiya imperiyasining miliy-ozodlik harakatini bostirish uchun ko'rilgan chora tadbirlari. Jadidlar tomonidan Turkiston o'lkasi xalqlari manfaatlarining Rossiya IV Davlat Dumasida muhokama qilinishi.

1917 yil fevral inqilobi va Oktabr to'ntarishi. 1917 yil boshlarida Rossiyadagi siyosiy vaziyat, Petrograddagi inqilobiy voqealarning nihoyasiga yetishi. Monarxiyaning ag'darilishi Rossiyada tuzilgan qo'shxokimiyat. Fevral demokratik inqilobining o'ziga xosligi. Rossiyadagi fevral burjua-demokratik inqilobining Turkiston o'lkasi musulmon aholisining siyosiy hayotiga ta'siri. O'lkada qo'shxokimiyatning tarkib topa boshlanishi. Sovetlarning tuzilishi, Turkiston komiteti va uning faoliyati. Toshkent soveti, Milliy demokratiya, jadidlar harakati, mahalliy aholining jamoat tashkilotlari. Xalq vakillarining birinchi majlisi. «Sho'roi islom» tashkilotining tuzilishi va uning faoliyati. Toshkentda musulmonlarning butun Turkiston s'ezdi (1917 y. 17-21 aprel) va unda ko'rilgan masalalar, s'ezdning so'ngi majlisida – Turkiston o'lkasi musulmonlari Sho'rosi. («O'lkamuss'ho'ro»)ning tuzish to'g'risida qabul qilgan qarori, Nizomi va ushbu tashkilot a'zolarining faoliyati hamda Turkiston jamoatchiligi tomonidan Milliy Markaz deb e'tirof etilishi.

Turkiston muhtoriyati – milliy demokratik davlatchilikning dastlabki tajribasi. Toshkentdagi Xalq Komissarlari Kengashi va «Markaziy Sho'roi Islom» tashkilot o'rtasidagi xokimiyat masalalariga doir ziddiyatlarning keskin tus olishi. Milliy Markazning o'z faoliyatini Qo'qondan turib davom ettirishga qilgan qarori. 1917 yil Qo'qon shahrida o'lkasi musulmonlarining IV favqulodda s'ezdining ish boshlashi va Turkistonni Rossiya Federativ Respublikasi tarkibida hududiy jihatdan muxtor deb e'lon qilinganligi. Turkiston muhtoriyati rahbarlari va ularning faoliyati. Turkistonda xalq hukumatini keng jamoatchilik tomonidan olqishlanishi. Turkiston muhtoriyati hukumati tuzilganidan keyingi siyosiy kurashlar. Turkiston muhtoriyatining sovet hukumati tomonidan tor-mor etilishi. Qo'qon fojeasi, uning ayanchli oqibatlari va sovetlarning o'lkada yakka hukmron bo'lib qolishlari. Sovetlarning iqtisodiy tadbirlari va ularning oqibatlari.

Turkistonda mustabid tuzumga qarshi ozodlik harakati. Turkiston o'lkasida maxalliy aholining sovet hokimiyatiga qarshi kurashlari. Siyosiy, g'oyaviy va harbiy kurashlar. Qarshilik harakatining yetakchilari (Kichik va katta Ergashlar. Muhammad Aminbek Ahmadbek o'g'li Madaminbek, Shermuhammadbek va boshqalar) Turkistondagi mustamlakachilarga qarshi harakatining bostirilishi, uning sabablari va saboqlari.

Turkistonda boshqaruv tizimining shakllanishi va ijtimoiy-iqtisodiy sohadagi o'zgarishlar va madaniy hayot

Sovet hokimiyati boshqaruv tizimining shakllanishi. Moliya, sanoat tarmoqlari, transport, hunarmandchilikdagi o'zgarishlar. Iqtisod sohasidagi yangi chora tadbirlar. Yangi iqtisodiy siyosat (Y AIS) (1921 y.) va uning asosiy mazmun – mohiyati. Soliqlar tizimini joriy etish. Turkiston iqtisodiyotidagi

kelishmovchiliklar. Turkiston Iqtisodiy Kengashi (Turk EKOSO)ning tuzilishi (1921y. Mart). TurkEKOSO tarkibida Davlat rejalashtirish Komissiyasi (Gosplan)ni tuzilishi. Pul islohoti, markaziy bank bo'linmalari, Turkiston banklarini tashkil etilishi. Sanoat va hunarmandchilik sohalariga nisbatan iqtisodiy siyosatdagi liberallashtirish (kelishuvchilik). Agrar sohadagi munosabatlar, yer munosabatlari, paxtachilik va u bilan bog'liq sanoat korxonalari faoliyati. Shirkat xo'jaliklari, kooperatsiya turlari. Ijtimoiy hayotdagi ahvol. Sovet hukumati iqtisodiy siyosatining mustamlakachilik mohiyati. 1917-1924 yillardagi ma'naviy-madaniy muhitning xususiyatlari. Turkistonda 1924 yilgacha bo'lgan madaniy hayot. San'at.

Xiva xonligi va Buxoro amirligining qizil armiya tomonidan tugatilishi. XXSR va BXSRRning tashkil topishi. 1917-1920 yillarda Xiva xonligidagi ijtimoiy – iqtisodiy ahvol. Siyosiy o'zgarishlar (Yosh xivaliklar partiyasi faoliyati). Xonlikda vaziyatning keskinlashib borishi. Asfandiyorxonning olib borgan ichki va tashqi siyosati. Junaidxonning (1857-1938) faoliyati. Hokimiyatni muvaqqat inqilobiy hukumat qo'lga o'tishi. 1920-1924 yillarda Xorazmdagi ijtimoiy-siyosiy jarayonlar, Butunxorazm birinchi qurultoyi va Xorazm Xalq Sovet respublikasi tuzilganligining e'lon qilinishi (1920 yil 26 aprel). Hukumat raisi Polvonniyoz Hoji Yusupov, muovirlari – Jumaniyoz Sultonmurodov, Qo'shmamedxon Sapiyevlar faoliyati. G'oyaviy siyosiy kurash. Xorazmda vatanparvarlar harakati. Xalq xo'jaligining ahvoli, aholi turmush darajasi. 1917-1920 yillarda Buxoro amirligidagi ijtimoiy-iqtisodiy va siyosiy vaziyat. Amir Said Olimxon yuritgan ichki va tashqi siyosat. «Yosh buxoroliklar» tashkiloti faoliyati. 1918 yil mart oyi voqealari. F. Xo'jayev, A. Fitrat va boshqalarni milliy harakatdagi faolliklari.

O'rta Osiyoda Milliy hududiy chegaralanish: maqsad va mohiyati.

O'zbekiston SSRning tashkil topishi

O'rta Osiyo – Turkiston xalqlarining yagona va umumiy vatani. Milliy respublikalar va viloyatlar tuzishga ko'rsatma berilishi va uning siyosiy jihatdan asoslanishi. TASSRni bo'lib tashlash, Buxoro hamda Xorazm Xalq Sovet Respublikalarini tuzish uchun RKP (b) MK hamda Turkkomissiya o'tkazgan tadbirlari, tuzgan loyihalari va chiqargan qarorlari. Turkkomissiya raisi Ya. Rudzutak bilan Turor Risqulov boshchiligidagi bir guruh milliy yetakchilar o'rtasidagi munozarali nizolar. Mintaqaviy milliy – hududiy jihatidan qayta tuzish masalasini partiya organlarida muhokama qilinishi. O'rta Osiyo byurosi (Sredazbyuro)ning roli (1922-1923 yy.). O'rta Osiyoni chegaralab bo'lish va milliy respublikalar tuzish masalasini Turkiston, Buxoro va Xorazm respublikalari MIQ hamda Kompartiya majlislarida muhokama qilinishi va ularning chegaralanishga

bildirgan roziliklari hamda qabul qilgan rezolyutsiyalari. O'zbekiston SSR tuzilishi. O'zbekiston SSRning SSSR tarkibiga kirishi.

1917-1924 yillarda Qoraqalpog'iston. Turkiston o'lkasining Amudaryo bo'limi va Xiva xonligining vatanparvar kuchlarini milliy ozodlik va mustaqillik uchun kurash jabhalarida boy tajriba orttirishlari. Yer munosabatlari. Sovet hokimiyati yuritgan siyosatning Amudaryo viloyati iqtisodiyotiga salbiy ta'siri. Kadrlarga bo'lgan nomutanosib siyosat. Qoraqalpog'iston muxtor viloyatining tuzilishi (1925 fevral), xo'jalik sohasidagi islohotlar. Qishloq xo'jaligidagi o'zgarishlar. Qishloq xo'jaligini jamoalashtirish. 30-yillardagi iqtisodiy hayot.

O'zbekiston 1925-1945 yillarda

O'zbekistonning ijtimoiy-siyosiy rivojlanishi. SSSRda boshqaruvning ma'muriy-buyruqbozlik tuzimining qaror topishi va mustahkamlanishi. Partiyaning davlat apparatini «mahalliyashtirish» niqobi ostida yurgizgan siyosati. O'zbekiston SSR yangi Konstitutsiyasining qabul qilinishi va uning respublikada ma'muriy-buyruqbozlik tizimini mustahkamlashdagi roli. Mustabid tuzumning qatag'on siyosati. «Inog'omovchilik», «O'n sakkizlar guruhi», «Qosimovchilik». Atoqli ma'rifatchi Munavvar Qori Abdurashidxonov boshchiligidagi «Milliy ittihad» tashkilotining tor-mor etilishi. Partiya, sovet xo'jalik xodimlari, harbiylar, ziyolilar, ruhoniylar, ishchilar va kolxozchilar orasida ham «tozalash» ishlarini o'tkazilishi. Milliy rahbar kadrlar (Akmal Ikromov, Usmon Yusupov) hayoti va faoliyati. Sovet qatag'on siyosatining asoratlari.

Maorif va fan rivojining asosiy yo'nalishlari va muammolari. Adabiyot va san'at. Xalq ta'limi, maorif sohasida bajarilgan ishlar. Xalq ta'limidagi buyruqbozlikning kuchayib borishi. O'zbek adabiyotida A. Fitrat boshchiligidagi Toshkentda tuzilgan «Chig'atoy gurungi» va uning samarali faoliyati. Cho'lpon, A. Qodiriy, Fitrat, G'ulom Zafariy asarlarining milliy qadriyatlarni yoqlash va himoya qilishdagi beqiyos ahamiyati. 30-yillarning boshlaridagi yozuvchi va adiblar (G'. G'ulom, Oybek, G'ayratiy, Xamid Olimjon, Abdulla Qahhor, Uyg'un, Komil Yashin, Usmon Nosir, Zulfiya) faoliyati, asarlari. O'zbek Milliy dramaturgiyasi va musiqa, teatr va kino. O'zbek xotin qizlarini ozodlikka chiqarish jarayoni va muammolari. «Hujum» kampaniyasi. Xotin qizlar mehnatining ijtimoiy-iqtisodiy muammolari. O'zbekiston milliy ziyolilari, ularning ijtimoiy mavqei. O'zbek ziyolilarining mamlakatimizning aqliy zakovati va salohiyatini oshirish yo'lidagi hissalar. O'zbekistonning 20-30 yillardagi xalqaro aloqalari. Xalqaro aloqalar o'rnatishga intilish. Ilmiy-madaniy aloqalar. Xalqaro aloqalarning cheklanishi.

O'zbek xalqining yuksak gumanizmi. Urushning og'ir yillarida o'zbek xalqining asosiy ma'naviy-ahloqiy xususiyatlari va insonparvarligining yorqin

namoyon bo'lishi. Ikkinchi jahon urushida Qoraqalpog'iston Respublikasi mehnatkashlarining faol ishtiroki. Respublika ijtimoiy-iqtisodiy salohiyatini urushga safarbar etilishi – frontga safarbar qilinganlardan tuzilgan milliy brigadalar. Qoraqalpog'istonlik o'g'lonlarning jangohlardagi qahramonlik jasoratlari. Frontga yuborilgan qishloq xo'jalik maxsulotlari. Mudofaa uchun shaxsiy jamg'armalar. Evakuatsiya qilingan aholiga hamda jangchilar oilalariga g'amxo'rlik va mehribonlik.

O'zbekiston 1946-1985 yillarda

Ijtimoiy siyosiy tuzum. Kompartiya siyosati va mafkurasidagi ko'zbo'yamachiliklar va uning inqirozga yo'l tutishi. KPSS yakka hukmronligining halokat tomon borishi. Sh.R.Rashidovning davlat va jamoat arbobi sifatidagi faoliyati. Respublika sanoat taraqqiyotining bir tomonlama yo'nalishi. Sanoat tarmoqlari. O'zbekistonning industrial rivojlanishi – ishchi va mutaxassis kadrlar tayyorlash. Agrar sohadagi yutuq va kamchiliklar, ma'naviy madaniy hayot. Adabiyot va san'at.

O'zbekiston mustaqillik arafasida (1985-1991 yillar)

Mamlakatdagi ijtimoiy, iqtisodiy va madaniy hayot. O'zbekistonda ijtimoiy-siyosiy inqirozning yanada keskinlashuvi. O'zbek xalqining milliy o'zligini anglashining boshlanishi. Millatlararo munosabatlarning keskinlashuvi. Qayta qurish davrida O'zbekiston iqtisodiyoti.

Sovet davlati milliy siyosatining inqirozi va millatlararo ziddiyatlar. O'zbekiston iqtisodida paxta monopoliyasi va uning respublika aholisi ijtimoiy hayotiga salbiy ta'siri. Mustaqillik sari dastlabki odimlar. O'zbekistonda partiyalar, jamoat va boshqa nodavlat tashkilotlarining vujudga kelish jarayonlari. O'zbek tiliga Davlat tili maqomining berilishi. Prezidentlik institutining tashkil qilinishi. Mustaqillik Deklaratsiyasining qabul qilinishi.

O'zbekistonning mustaqil davlat deb e'lon qilinishi. O'zbekistonda siyosiy islohotlarning boshlanishi va milliy demokratik davlat boshqaruvi hamda fuqarolik jamiyatining shakllanishi.

Mustaqillik - o'zbek xalqining azaliy orzu-intilishi. O'zbekiston davlat suverenitetining e'lon qilinishi. O'zbekiston Respublikasi davlat mustaqilligining xalq tomonidan ma'qullanishi. Islom Karimov tomonidan mustaqil O'zbekistonning birinchi Prezidenti sifatida amalga oshirilgan dastlabki islohotlari. O'zbekistonning o'ziga xos istiqbol va taraqqiyot yo'lini ishlab chiqilishi. O'zbekiston mustaqilligi huquqiy asosining yaratilishi. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyaning qabul qilinishi. Davlat ramzlarining qabul qilinishi. Xuquqiy davlat tizimining yaratilishi.

Siyosiy tizimning turlari. Siyosiy islohotlarning boshlanishi. O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisining tashkil etilishi. Ikki palatali parlament. Ijro hokimiyatining rivojlantirilishi. O'zbekistonda o'z-o'zini boshqarish ijtimoiy instituti. Mahalliy o'z-o'zini boshqarish organlarining shakllanishi va faoliyati. Demokratik jarayonlarning yanada chuqurlashuvi. Ko'p partiyaviylik. Siyosiy partiyalarning tashkil etilishi. Qonunchilikning liberallashtirilishi. O'zbekistonda inson huquqlari va erkinliklari kafolatlarining yaratilishi. Sud hokimiyati islohotlari. Ommaviy axborot vositalari faoliyatini isloh qilinishi. Mustaqil O'zbekistonda shakllantirilayotgan fuqarolik jamiyatining asosiy komponentlari va xususiyatlari. Fuqarolarning siyosiy faolligining o'sishi. Davlat qurilishi va fuqarolik jamiyatini shakllantirishda demokratik jarayonlarning yanada liberallashtirish. 2017–2021 yillarga mo'ljallangan harakatlar strategiyasi va uning doirasida davlat boshqaruvi va fuqarolik jamiyatini takomillashtirish borasida o'tkazilayotgan islohotlarning mohiyati.

O'zbekistonda mustaqillik yillarida amalga oshirilgan iqtisodiy o'zgarishlarning mohiyati va yo'nalishlari. Ijtimoiy siyosatning shakllanishi, rivojlanishi

O'zbekistonning bozor munosabatlariga o'tishdagi birlamchi sharoitlari, uning xususiyatlari (iqtisoddagi inqirozning ochiq shakllari, paxta yakkahokimligi, iqtisodning xom-ashyo xarakteri, sobiq SSSR markaziy hududlariga iqtisodiy qaramlik va h.k.) O'zbekistonning o'ziga xos ijtimoiy-iqtisodiy yangilanish yo'lini tanlashi. Ijtimoiy-iqtisodiy yangilanish "o'zbek modelining" konsepsiyasi va tamoyillari, uning dunyo tomonidan tan olinishi. Bozor islohotlarining huquqiy bazasini yaratish jarayonlari. Ko'p ukladli iqtisodiyotning vujudga kelishi. Agrar sohadagi iqtisodiy islohotlarning amalga oshirilishi. Iqtisodiy islohotlarning bosqichlari va ularning asosiy natijalari. Bozor iqtisodiyoti institutlarining mustahkamlanishi va rivojlanishi. Mulkdorlar sinfining shakllanishi. Respublika eksport salohiyatini kengaytirilishi. Sanoatni tubdan yangilashdagi muammolar. Sanoat, transport va aloqada yangi sohalarining yaratilishi. Fermer va dehqon xo'jaliklarining rivojlanishi. Energetika va don mustaqilligining qo'lga kiritilishi. Iqtisodiy sohani tarkibiy liberallashtirish.

Mustaqillikning dastlabki yillarida aholining ijtimoiy ahvoli va kuchli ijtimoiy siyosat konsepsiyasining shakllanishi. Aholining kam ta'minlangan qatlamini ijtimoiy qo'llab-quvvatlash bo'yicha respublika rahbariyati tomonidan amalga oshirilgan tadbirlar. Kuchli ijtimoiy siyosatning xususiyatlari va ustuvor yo'nalishlari. Davlatning sog'liqni saqlash, ta'lim, madaniyat va san'at, ilm-fan sohalarini barqaror rivojlanishini ta'minlashdagi roli. Mahalliy o'z-o'zini boshqarish va mahalla institutlarining ijtimoiy dasturlarni amalga oshirishdagi roli va o'rni. Dolzarb ekologik muammolarni yechishda davlat va nodavlat

tashkilotlarining faoliyati. Xalqning, ayniqsa qishloq aholisi turmush farovonligining yaxshilanishi, mehnat bozorini rivojlantirishdagi faol siyosatning amalga oshirilishi, ish o‘rinlarining yaratilishi.

Mustaqillik yillarida O‘zbekistonning ma’naviy va madaniy rivojlanishi. Ma’naviy merosning tiklanishi. Milliy qadriyat va urf-odatlarining tiklanish jarayonlari. O‘zbekistonda Mustaqillik yillarida buyuk ajdodlar va tarixiy shaxslarga bo‘lgan e’tibor. Prezident Islom Karimov O‘zbekistonda ajdodlar merosi va milliy qadriyatlarni tiklash, fan, ta’lim, sport sohalarini rivojlantirishning asosiy islohotchisi va tashabbuskori. Globallashuv jarayonlari va ma’naviy tahdidlar. Mustaqillik yillarida O‘zbekiston madaniy sohasidagi o‘zgarishlar. Istiqlolning dastlabki yillarida madaniy meros ob’ektlari holati va ularning qayta tiklash, saqlash va ta’mirlash sohasidagi ishlar. Tarixiy shaharlar (Buxoro, Samarqand, Marg‘ilon, Qarshi, Toshkent, Xiva, Shahrisabz)ning yubileylarining jahon miqyosida nishonlanishi. Ta’lim tizimining isloh qilish zaruriyati. Ta’lim sohasida davlat siyosatining asosiy tamoyillari. O‘zbekistonda fanning rivojlanishi. O‘zbek olimlarining fan-texnika sohasidagi yutuqlari. Mustaqillik yillarida jismoniy tarbiya va sport sohasida amalga oshirilgan ishlar. O‘zbekistonlik sportchilarining erishgan muvaffaqiyatlari.

O‘zbekistonda etnik va konfessiyalararo munosabatlar

O‘zbekiston Respublikasining etnik tarkibi va tarixiy transformatsiyasi. O‘zbekiston Respublikasi aholisining asosiy etnik guruhlarini: etnoijtimoiy va etnomadaniy rivojlanishi. O‘zbekiston Respublikasining etnosiyosati. Etnosiyosatning huquqiy asoslari. O‘zbekiston Respublikasi baynalmilal madaniyat markazi va Milliy madaniy markazlarining milliy madaniyat va millatlararo totuvlikni mustahkamlash yo‘lidagi faoliyati. Tolerantlik va barqarorlik – jamiyatni demokratlashtirishning muhim omili. O‘zbekiston Respublikasidagi asosiy konfessiyalar. Diniy ta’limning rivojlanishi. Sovet va mustaqillik davrlarida islom dini. Diniy siyosat va uning huquqiy asoslari. “Vijdon erkinligi va diniy tashkilotlar to‘g‘risida” qonun (1990, 1998 yy). Din ishlari bo‘yicha Davlat qo‘mitasining faoliyati. Konfessiyalararo munosabatlar. Diniy bag‘rikenglikning rivojlanishi.

O‘zbekiston Respublikasining tashqi siyosati va xavfsizlikni ta’minlash borasidagi faoliyati

O‘zbekiston tashqi siyosatining bosh maqsadi – davlat suvereniteti va mustaqillikni mustahkamlash, milliy manfaatlarni himoya qilish, mintaqada xavfsizlik va barqarorlikni ta’minlash, O‘zbekistonning barqaror rivojlanishi uchun tashqi siyosiy shart-sharoitlarni shakllantirish, uning xalqaro obro‘sinini

mustahkamlash. O'zbekiston Respublikasi tashqi siyosatining bosqichlari. Bugungi kunda O'zbekiston tashqi siyosatining asosiy tamoyillari, vazifalari hamda ustuvor yo'nalishlari. O'zbekistonning BMT va boshqa xalqaro hamda mintaqaviy tashkilotlar bilan hamkorligi. O'zbekiston Respublikasining MDH davlatlari bilan ikki va ko'ptomonlama aloqalari va hamkorligi. O'zbekiston Respublikasining jahonning rivojlangan mamlakatlari bilan aloqalari va hamkorligi. O'zbekistonning Shanxay Hamkorlik Tashkiloti, NATO va boshqa tashkilotlar bilan Markaziy Osiyoda xavfsizlikni ta'minlash bo'yicha hamkorligi. O'zbekistonning Afg'oniston muammosini hal qilishdagi tashabbuslari. Markaziy Osiyoning yadro qurolidan holi hudud deb e'lon qilinishi. O'zbekiston Respublikasining terrorizm, giyohvandlik va odam savdosi illatlariga qarshi kurashdagi faoliyati.

Tashqi siyosat, xalqaro munosabatlar va milliy diplomatiyani rivojlantirish yangi bosqichi va uning asosiy yo'nalishlari. Yangi tahrirda mudofaa doktrinasini qabul qilinishi va uning asosiy mazmuni.

O'zbekiston o'z ovozi va mavqeyiga ega bo'lgan a'zo sifatida BMT oldiga qo'ygan muhim va dolzarb masalalar va O'zbekistonning Birinchi Prezidenti Islom Karimov Bosh Assambleyaning 1993 yil 28 sentyabrdagi 48-sessiyasida, 1995 yil 24 oktyabrda BMT tashkil etilganiga 50 yil to'lgani munosabati bilan o'tgan sessiyada, 2000 yil sentabrda "Ming yillik sammiti"da va 2010 yil 20 sentabrda Mingyillik rivojlanish maqsadlariga bag'ishlangan yig'ilishlarda tashkilotni isloh qilish bo'yicha aniq takliflarni taqdim etdi.

2017 yil 19 sentyabrda O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.Mirziyoyev AQSHda bo'lib, BMTning 72-sessiyasida nutq so'zladi. 2020 yil O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev Birlashgan Millatlar Tashkiloti Bosh assambleyasining 75-sessiyasida o'zbek tilida nutqi. 2023 yil 19 sentyabr kuni N'yu-York shahridagi Birlashgan Millatlar Tashkiloti bosh qarorgohida BMT Bosh Assambleyasi 78-sessiyasining umumsiyosiy munozaralari boshlandi va unda O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev nutq so'zladi.

O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishga qaratilgan harakatlar, tamoyillar va strategiyalar.

O'zbekiston Respublikasining Birinchi Prezidenti Islom Karimov tomonidan ishlab chiqilgan rivojlanishning "O'zbek modeli" mazmun mohiyati va dunyoning qator davlatlari katta e'tibor bilan qaralishi hamda mazkur model jahondagi ko'plab oliy ta'lim muassasalarida tadqiq qilinishi.

2017-2021 yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha qarakatlar strategiyasi qabul qilingan, beshta ustuvor

yo`nalishning har birida mamlakatda yangi bosqichdagi demokratik islohotlarni yanada chuqurlashtirish va samaradorligini ta`minlashga oid aniq chora-tadbirlar o`z aksini topgan. 2017-2021 yillarga mo`ljallangan harakatlar strategiyasida "Davlat va jamiyat qurilishini takomillashtirish" deb nomlangan birinchi yo`nalishda demokratik islohotlarni churlashtirish va mamlakatni modernizatsiya qilish sohasidagi ishlar, "Qonun ustuvorligini ta`minlash va sud-huquq tizimini yanada isloh qilish" deb nomlangan ikkinchi yo`nalishda sud hokimiyatining chinakam mustaqilligini hamda fuqarolarning huquq va erkinliklarini ishonchli himoya qilish kafolatlarini mustahkamlash, iqtisodiyotni liberallashtirish va aholi turmush darajasini oshirish borasida o'tkazilayotgan islohotlarning mohiyati va yo'nalishlari, "Ijtimoiy sohani rivojlantirish" deb nomlangan to`rtinchi yo`nalish aholi, ayniqsa yoshlarning bandligini ta`minlash, fuqarolarni ijtimoiy qimoya qilish va salomatligini saqlash, fan, ta`lim, madaniyat va sport sohasini takomillashtirish, yo`l-transport, muhandislik-kommunikatsiya hamda ijtimoiy infratuzilmani rivojlantirish chora-tadbirlari, "Xavfsizlik, millatlararo totuvlik va diniy bag`rikenglikni ta`minlash, chuqur o`ylangan, o`zaro manfaatli va amaliy ruhdagi tashqi siyosat yuritish" deb nomlangan beshinchi yo`nalish doirasida amalga oshirilgan ishlar.

Yangi O`zbekistonning 2022-2026 yillarga mo`ljallangan taraqqiyot strategiyasi va undagi loyihalar -inson qadrini yuksaltirish va erkin fuqarolik jamiyatini yanada rivojlantirish orqali xalqparvar davlat barpo etish; - mamlakatimizda adolat va qonun ustuvorligi tamoyillarini taraqqiyotning eng asosiy va zarur shartiga aylantirish; -milliy iqtisodiyotni rivojlantirish, uning o`rish sur`atlarini zamon talablari darajasida ta`minlash; -adolatli ijtimoiy siyosat yuritish, inson kapitalini rivojlantirish; -ma`naviy taraqqiyotni ta`minlash, ushbu sohani tubdan isloh etish va yangi bosqichga olib chiqish; -umumbashariy muammolarga milliy manfaatlardan kelib chiqqan holda echim topish; - mamlakatimiz xavfsizligi va mudofaa salohiyatini kuchaytirish, ochiq va pragmatik, faol tashqi siyosat olib borishga qaratilgan 7 ta ustuvor yo`nalishdagi masalalarning va 100 maqsadning belgilab olinishi.

Yangi O`zbekistonda taraqqiyot strategiyasini amalga oshirish jarayonida orttirilgan tajriba va jamoatchilik muhokamasi natijalari asosida ishlab chiqilgan "O`zbekiston - 2030" strategiyasi va uning mazmun mohiyati.

**Tayanch doktorantura (PhD)ga kiruvchilar uchun sinov imtihonining
javoblarini baholash umumiy mezonlari**

Ball	Bilim darajasi
1	2

86-100	Javoblarda fanning mavzulari va savollari bo'yicha ijodiy fikrlash mavjud bo'lsa, mamlakatimizda modernizatsiyalash jarayonlarini jadallashtirish, demokratik islohotlarni yanada chuqurlashtirish va fuqarolik jamiyatini rivojlantirish kontsepsiyasidan kelib chiqqan vazifalarni bajarish yo'llari o'z aksini topgan bo'lsa, qo'yilgan muammoni yechish bo'yicha tavsiyalar bergan bo'lsa, savol bo'yicha javobda mustaqil mushohada yuritilgan bo'lsa, tavsiyalarni amaliyotga qo'llash tartiblari ko'rsatilgan bo'lsa
71-85	O'z javobida qo'yilgan savol bo'yicha mustaqil mushohada yuritgan bo'lsa, ularning mohiyatini deyarli to'liq ochib bergan bo'lsa, qo'yilgan muammoni yechish bo'yicha o'z tavsiyalarini bergan bo'lsa
55-70	Javobida fan bo'yicha variantga kiritilgan savollarga qisman javob bergan bo'lsa, asosiy tushunchalarga bergan izohi kam bo'lsada, mavjud bo'lsa
0-54	Javobida qo'yilgan savol mazmuni umuman yoritilmagan bo'lsa, izohlar mavjud bo'lmasa, ya'ni talabgor javobida qo'yilgan savollar bo'yicha umuman tasavvurga ega emasligi aniq bo'lsa

Izoh: Tayanch doktoranturaga kirish imtihonlari bo'yicha topshiriladigan birinchi fan (mutaxassislik yoki chet tili) umumiy balining 50% dan kam ball to'plagan talabgorlar keyingi bosqichga o'tkazilmaydi.

07.00.01 – “O'zbekiston tarixi” ixtisosligi bo'yicha baholash mezonlari

№	Umumiy ball	Tayanch doktorantura (PhD)ga kiruvchining bilim darajasi	Xususi ball
Savol nazariy bo'lsa			
1	18-28	Qo'yilgan savollar mazmunan aniq yoritilib, demokratik islohotlar va jarayonlarning mazmunan mohiyati to'liq ochib berilgan; O'zbekistonda amalga oshirilayotgan iqtisodiy, ijtimoiy islohotlar tahlili va ularning amaliy samaralari, natijalari va hayotga tadbiiq etilishi bo'yicha mustaqil, ijodiy fikr mavjudligi; Javoblarda mantiqiy yaxlitlikka erishilgan va umumiy xulosalar chiqarish qobiliyatiga ega; Imlo va stilistik xatolarga yo'l qo'yilmagan.	8-10
			6-8
			4-6
			0-4
			18-28
2	13-19	Materialni chuqur tushunadi, savolga to'liq javob bergan, lekin ayrim noaniqliklarga yo'l	6-8

		qo'yagan, faktlarga to'g'ri baho bera olgan, mustaqil fikrlash va xulosalarni asoslay olish qobiliyatiga ega, javobda mantiqiy ketma-ketlikka amal qiladi, masalani hal qilishga umuman ijodiy yondasha olgan, Javobda doktoantura (PhD)ga kiruvchining mustaqil mushohada yuritish qobiliyati seziladi; Ijodiy yondoshuv mavjud; Muammoni tahlil qilish qobiliyatiga ega.	5-6 2-4 0-1
			13-19
3	4-8	Savolga javobda masalaning mohiyatini tushunilgan, ammo mazmun va natijalar yuzaki yoritilgan; Mushohada bayonida fikr tarqoqligi kuzatiladi; Javoblarda mantiqiylik tamoyili buzilgan; Tasavvurga ega, lekin tahlil yo'q.	2-3 1-2 1-2 0-1
			4-8
4	0-3	Savol bo'yicha aniq tasavvurga ega emas; Umuman javob yozilmagan; Noto'g'ri javob va ma'lumot berilgan; O'quv adabiyotidan aynan so'zma-so'z ko'chirilgan	0-3

Adabiyotlar ro'yxati

1. КаримовИ. Тарихийхотирасизкелажакйўқ. Т., «Шарқ», 1998.
2. Mirziyoyev Sh. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta'minlash – yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi (o'zbek va rus tillarida). – Toshkent: "O'zbekiston", 2016. – 48 bet.
3. Mirziyoyev Sh. Erkin va farovon, demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz (o'zbek va rus tillarida). –Toshkent: "O'zbekiston", 2016. – 56 bet.
4. Mirziyoyev Sh. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. –Toshkent: "O'zbekiston", 2017. – 488 bet.
5. Mirziyoyev Sh. Milliy taraqqiyot yo'limizni qat'iyat bilan davom ettirib, yangi bosqichga ko'taramiz. T. 1. –Toshkent: "O'zbekiston", 2017. – 592 bet.
6. АбдурахмонТоле. Абулфайзхон тарихи. Тошкент: Фан, 1959.
7. Абу Бакр ибн Жафар Наршахий. Бухоро тарихи Тошкент: «Камалак», 1995.
8. Абу Райхон Беруний. Қадимги халқлардан қолган ёдгорликлар. Танланган асарлар. I жилд, Тошкент: «Фан», 1968.
9. Абу Райхон Беруний. Ҳиндистон. II жилд.-Т. «Фан», 1965.

10. Абулғози. Шажараи турк. Т., “Чўлпон”, 1990.
11. Авесто. – Т.: “Шарқ”, 2007.
12. Абдулла Авланий. Танланган асарлар. Икки жилдлик. I – II жилдлар. – Тошкент: “Маънавият”, 1998.
13. Абдуллаев Р. Национальные политические организации Туркестана в 1917 – 1918 годы. – Ташкент: “Navro’z”, 2014. – 219 стр.; 2-ое издание. – Ташкент: “Adabiyot uchqunlari”, 2016. – 284 стр.
14. Абдуллаева Я. Қорақалпоғистон хотин-қизлари: кеча ва бугун (XIX асрнинг охири ва XX аср). – Тошкент: “Ijoddunyosi”, 2004. – 224 бет.
15. Алимов И. Ўзбекистонда вақф мулкларининг тугатилиши (1917 – 1929 йиллар). – Тошкент: “Фан”, 2009. – 224 бет.
16. Алимова Д.А. История как история, история как наука. В 2-х томах. Т. I. История и историческое сознание. – Ташкент: «Узбекистан», 2008. – 280 стр.; Т. II. Феномен джадидизма. – Ташкент: «Узбекистан», 2009. – 184 стр.
17. Алимова Д.А., Голованов А.А. Ўзбекистон мустабид совет тузуми даврида: сиёсий ва мафкуравий тазйиқ оқибатлари (1917 – 1990 й.). – Тошкент: “Ўзбекистон”, 2000. – 72 бет.
18. Асқаров А. Бухоронинг ибтидоий тарихидан лавҳалар. Т., 1973.
19. Асқаров А. Ўзбек халқининг келиб чиқиш тарихи. – Тошкент: “O’zbekiston”, 2015. – 672 бет.
20. Аъзамхўжаев С. Туркистон Мухторияти: миллий-демократик давлатчилик қурилиши тажрибаси. – Тошкент: “Маънавият”, 2000. – 168 бет.
21. Бартольд. В.В. Сочинения. Т.I-IX. -М.; 1962-1974.
22. Бўриев О. Темурийлар даври ёзма манбаларида Марказий Осиё.-Т.: 1997.
23. Геродот. История. М.: “Наука”, 1972.
24. Гуломов.Х. Дипломатические отношения государств Средней Азии с Россией вXVIII- первой половине XIX века.-Т., 2005.
25. Давидович Е.А. Вопросы хронологии и гениологии Караханидов второй половины XII в.-М.; 1977.
26. Дадабоев Ҳ. Амир Темурнинг ҳарбий маҳорати.-Т.:1996.
27. Жабборов И. Буюк Хоразмшоҳлар давлати.-Т.: 1999.
28. Зиёев Х.З. Туркистонда Россия тажовузи ва ҳукмронлигига қарши кураш.-Т., 1998.
29. Зиёев Х.З. Тарих-ўтмиш ва келажак кўзгуси.-Т., 2000.
30. Зиёева Д. Туркистон миллий озодлик ҳаракати (Мустабид тузумга қарши 1916 йил ва 1918 – 1924 йиллардаги халқ курашлари тарихшунослиги). – Тошкент: Ғафур Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти, 2000. – 176 бет.

31. Ирисов А. Беруний ва Ҳиндистон.-Т.: 1961.
32. Ибн Арабшоҳ. Амир Темур тарихи. Т.: «Меҳнат» 1992.
33. Исламов У. Пещера Мачай. Т., 1975.
34. Кабиров А. Сармишсойнинг қоя тошлардаги расмлари. Т., 1976.
35. Материалы по истории Средней и Центральной Азии X-XIX в.в.-Т.: Фан, 1988.
36. Мирзо Улуғбек. Тўрт улус тарихи. Т., 1994.
37. Ўзбекистон тарихи. – Тошкент, 2000. – 164 бет.
38. Мустабид тузумнинг Ўзбекистон миллий бойликларини талаш сиёсати: тарих шохидлиги ва сабоқлари (1865 – 1990 йиллар). Лойиҳа раҳбари ва масъул муҳаррир Д.А. Алимова. – Тошкент: “Шарқ”, 2000. – 432 бет.
39. Мустақил Ўзбекистон тарихи. / Масъул муҳаррир т.ф.н. А. Собиров. – Тошкент: Akademiya, 2013. 468 б.
40. Мустабид тузумнинг Ўзбекистон миллий бойликларини талаш сиёсати: тарих шохидлиги ва сабоқлари. Лойиҳа раҳбари ва маъул муҳаррир Д.А.Алимова.-Т., 2000.
41. Муҳаммаджонов А. Темур ва темурийлар салтанати.-Т.: 1994.
42. Муҳаммад Али Балжувоний. Тарихи нофеий (Фойдали тарих). Таржимон ва нашрга тайёрловчилар Ш. Воҳидов, З. Чориев. – Тошкент: Академия, 2001. – 122 бет.
43. Мўминов И. Амир Темурнинг Ўрта Осиё тарихида тутган ўрни ва роли. Т. «Фан», 1968.
44. Нуриддинов М. Бобурийлар сулоласи.-Т.: 1994.
45. Ражабов Қ.К. Мустақил Туркистон фикри учун мужодалалар (1917 – 1935 йиллар). – Тошкент: “Ўзбекистон”, 2000. – 32 бет.
46. Ражабов Қ. Бухорога қизил армия босқини ва унга қарши кураш: тарих ҳақиқати (1920 – 1924 йиллар). – Тошкент: “Маънавият”, 2002. – 144 бет.
47. Ражабов Қ., Иноятов С. Бухоро тарихи. – Тошкент: “Tafakkur”, 2016. – 460 + VIII бет.
48. Рахмонов Н. Турк хоқонлиги. Т., 1993.
49. Ртвеладзе Э.В. Ўрта Осиёнинг қадимги тангалари. Т., 1987.
50. Ртвеладзе Э.В., Саидов А.Х., Абдуллаев Е.В. Қадимги Ўзбекистон цивилизацияси: давлатчилик ва ҳуқуқ тарихидан лавҳалар. Т., 2001.
51. Сагдуллаев А.С. Қадимги Ўзбекистон илк ёзма манбаларда. Т., 1996.
52. Темур тузуклари. -Т.: 1991, 1996.
53. Туркестан в начале XX века: к истории истоков национальной независимости. Научный редактор Р.Я. Раджапова. – Ташкент: «Шарк», 2000. – 672 стр.

54. Фитрат, Абдурауф. Танланган асарлар. I – V жилдлар. – Тошкент: “Маънавият”, 2000 – 2010.
55. Шамсуддинов Р. Ўзбекистонда советларнинг кулоқлаштириш сиёсати ва унинг фожеали оқибатлари. -Т., 2001.
56. Шодмонова С. Ўзбекистон шаҳарларида трансформация жараёнлари (1917 – 1941 йиллар). – Тошкент: “Адабиёт учкунлари”, 2015. – 335 бет.
57. Ўзбекистон давлатчилиги тарихи очерклари. – Тошкент: «Шарқ», 2001. – 224 бет.
58. Ўзбекистоннинг энг янги тарихидан очерklar: методология, тарихшунослик ва манбашунослик масалалари. Масъул муҳаррир: А.Сабилов. – Тошкент, 2014. – 228 бет.
59. Ўзбекистоннинг янги тарихи. 2-китоб. Ўзбекистон совет мустамлакачилиги даврида. Илмий муҳаррир М. Жўраев. – Тошкент: “Шарқ”, 2000. – 688 бет.
60. Ўзбекистон тарихи. Р.Ҳ. Муртазаеванинг умумий таҳрири остида. – Тошкент: “Янги аср авлоди”, 2003. – 675 бет.
61. Гуломов Я.Ғ. Хоразмнинг суғорилиши тарихи. Т., 1959.
62. История Узбекистана в источниках. 1-2 т.т. Составитель Б.А.Лунин. - Т., Фан, 1984, 1988, 1990.

Kafedra mudiri:

J.Sh.Haitov